Hårginst

Varje landsdel har sina speciella vägkantsväxter som måste bli sedda och vårdade. Berggrund, klimat och växthistoria ger olika förutsättningar. Den kalkgynnade väddklinten är i Skåne och på Öland en viktig värdväxt för fjärilar och vissa sällsynta bin. I Halland finns hårginsten. Ginstfröna kan ha legat i jorden i drygt 100 år och väntat på att väckas. En vägskärning eller skrapning kan ge den störning, som får dem att gro. Elva starkt hotade fjärilsarter är beroende av ginst och rätt skötsel av värdväxten, som innefattar vårbränning.

De mindre värdefulla vägkanterna är de med bredbladiga **kvävegynnade** gräs och de med **invasiva** arter. Dessa behöver slåttras ofta och tidigt. En fördel är om de någon gång skrapas ner till mineraljorden, som vid vägdikning. Magra marker, som är förutsättningen för ängens blomrikedom, är det som eftersträvas.

Kvävegödningen från mark och luft är ett hot mot mångfalden. Åratal av kvävenedfall från luften har gödslat all mark. I vägkanter som klipps bidrar den kvarlämnade grönmassan. Det är svårt att samla upp och föra bort den, men detta är ett angeläget problem att lösa! Den allt frodigare gräsdominerade grönskan kan också bli mer kostsam när flera klippningar krävs samtidigt som den utarmar floran alltmer.

Hundkäx är skir, vacker och gillas av många insekter på försommaren, men den är ett tecken på att marken är kväverik även om den själv inte bidrar så mycket. Värre är de bredbladiga gräsen, som bergrör, vilka gärna tar över i vägkanten. Bestånden kan bli höga och täta och därmed vara både en säkerhetsrisk och ett avrinningsproblem.

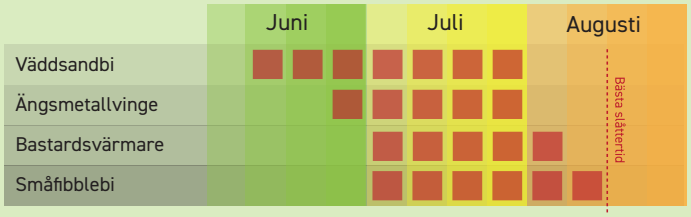

Den bästa tiden för vägkantsslåtter är efter mitten av augusti. Då har många insekter flugit klart och de flesta vägkantsblommorna hunnit sätta frö.

Krossgrus och makadam är mindre kända hot. Dessa används idag i olika vägsammanhang som ytskikt. Här kan inga blommor sticka upp och inga vildbin skapa sin bohålor. Sjuttio procent av alla svenska biarter har sina bon i marken och söker pollen för avkomman hos blommorna. Flertalet är rödlistade idag. Soliga, sandiga slänter är bra för vildbin.

Invasiva arter är ett stort hot mot vägkanternas mångfald. Lupiner är sådana. Vid midsommartid färgar de många vägkanter i blått, rosa och ljuslila. De senaste decennierna har dessa införda trädgårdsväxter inte bara intagit vägkanterna utan också därifrån spridits in i ängs- och betesmarker. De tar plats och tränger undan ovan jord och under marken finns rötter med kvävefixerande bakterier, som göder och slår ut den rika ängsfloran som kräver magra marker. Ovan jord har lupinerna snart gått i frö och fjärilarna, humlorna och andra bin kan inte flyga till nya växter eftersom de inte finns längre! Som alla invasiva arter är lupinerna svåra att bekämpa. Ju fler blommor, frön och plantor som tidigt slås av desto bättre är det. Allt måste bortforslas utan att frön sprids på nytt. Det är viktigt att begränsa bestånden och hejda nyetableringar.

Foldern sponsrad av: **Borghild Bengtsson, Skedala.**
Tryckt av: Veinge tryckeri AB, mars 2019

Kontakt och text: Ebba Werner, **blomrika.vagkanter@gmail.com**
Illustration och grafisk formgivning: Frida Nettelbladt.

Blomrika Vägkanter

Hallands Botaniska Förening

Naturskyddsföreningen

En blomrik vägkant i södra eller mellersta Sverige.

Vägkanterna är många och långa. De går genom alla landskapstyper, de följer breda asfalterade vägar, mindre grusvägar och förgrenar sig ut längs små skogs- eller åkervägar. I en grön infrastruktur kan de vara både uppehållsplatser och spridningskorridorer för djur och växter.

Slåtter är nödvändigt. Men inte kortsnaggning från tidig vår till sen höst, utan slåtter tidigast i mitten av augusti så blommorna får blomma och insekterna får flyga. Bäst är också om det avslagna bortförs för att undvika gödseleffekten. Det är nödvändigt att ta hänsyn till mångfalden i en tid när pollinerande och andra insekter försvinner i en oroväckande takt. Deras naturliga platser, ängarna och betesmarkerna överges och växer igen. Vägkanterna blir reträttplatser för många växter och därmed också för insekterna. Här hittar vi idag **rödlistade**, hotade arter och signalarter som visar på mångfald.

Vilka sträckor är värdefulla?

Alla vägkanter är inte lika värdefulla. Det gäller att urskilja de blomrika, eller de som redan idag har goda förutsättningar att utvecklas. Trafikverket har inventeringsmetoder för de blåskyltade, statliga, vägarna. För mindre vägar duger det oftast att helt enkelt betrakta vägen sommartid. I en blomrik vägkant kan finnas många olika arter, men även den med en enda art, t.ex. en matta av fibblor är värdefull.

I vägkanten med åkervädd, blåklocka, slåttergubbe, käringtand, gulmåra, och allehanda fibblor bjuds pollen och nektar hela sommaren. Blommorna avlöser varandra som pollen- och nektargivare. Specialisterna i insektsvärlden hittar också sitt.

En vägkant som denna kan bli byns stolthet!

Åkervädd lockar många insekter, Här med två bra signalarter.

Väddsandbi

Bastardsvärmare